

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

FILOLOGIK TADQIQOTLARNING YANGI BOSQICI: ZAMONAVIY TENDENSIYALAR VA ISTIQBOLLAR

III XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI

2025-yil, 21-OKTABR

BUXORO – 2025

ANJUMAN DASTURIY QO'MITASI

1.	B.B. Ma'murov	- Buxoro davlat pedagogika instituti rektori, rais;
2.	Z.M. Muqimov	- Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor, rais muovini;
3.	G.R. Akramova	- Ilmiy – tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i, a'zo;
4.	X.A. Xaitov	- Tillar fakulteti dekani, a'zo;
6.	U.S.Amonov	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası mudiri, a'zo;
7.	D.B.Axmedova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası professori, a'zo;
8.	G.B.Rustamova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası dotsenti, a'zo;
9.	G.R.Mirxanova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası dotsenti, a'zo;
10.	R.A.Saidova	O'zbek tili va adabiyoti kafedrası professori, a'zo;
11.	Y.U.Nurova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası dotsenti, a'zo;
12.	Sh.Sh.Nizomova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası dotsenti, a'zo;
13.	N.H.Hojiyeva	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası dotsenti, a'zo;
14.	M.U.Usmonova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası katta o'qituvchisi, a'zo;
15.	N.A.Bafoyeva	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi, a'zo;
16.	N.O. Avazova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi, a'zo;
17.	S.T. Latipova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi, a'zo

ILMIY ANJUMANNING TASHKILIY QO'MITASI

1.	M.M. Bafayev	- O'quv ishlari bo'yicha prorektor, rais;
2.	M.L. Umedjanova	- Yoshlar masalalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha birinchi prorektor, rais muovini;
3.	U.S. Amonov	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası mudiri, a'zo;
4.	F.R.Rustamov	Tillar fakulteti Yoshlar bilan ishlash bo'yicha dekan o'rinbosari
5.	L.F. Sharipova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası professori, a'zo;
6.	M.Y. Ro'ziyeva	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası professori, a'zo;
7.	Sh.M. Istamova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası dotsenti, a'zo;
8.	M.B. Sharipova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası dotsenti, a'zo;
9.	G.B. Rustamova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası dotsenti, a'zo;
10.	R.R. Xalilova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası dotsenti, a'zo;
11.	M.U. Usmonova	O'zbek tili va adabiyoti kafedrası katta o'qituvchisi, a'zo;
12.	F.K. Nurova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası katta o'qituvchisi, a'zo;
13.	N.N. Mirjonov	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi, a'zo;
14.	M.Y. Latifova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi, a'zo;
15.	M.A. Tilavova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi, a'zo;
16.	M.V. Jabborova	- O'zbek tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi, a'zo.

To'plam O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 27-dekabrda "2025-yilda o'tkazilishi rejalashtirilgan xalqaro va respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar ro'yxatini tasdiqlash to'g'risida"gi 496-sonli buyrug'i rejasida belgilangan tadbirlarning bajarilishini ta'minlash maqsadida Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi Buxoro davlat pedagogika institutida o'tkazilgan "Filologik tadqiqotlarning yangi bosqichi: zamonaviy tendensiyalar va istiqbollar" mavzusidagi III xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari asosida tuzildi.

Mas'ul muharrir:

G.B. Rustamova - filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Taqrizchilar:

D.S. O'rayeva - filologiya fanlari doktori, professor

F.S. Safarova - filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

I SHO'BA. ZAMONAVIY TILSHUNOSLIK VA ADABIYOTI MASALALARI

ERGONIMLARNING FUNKSIONAL-SEMANTIK TAHLILI

Abdurasulova Dilso'z Sherzod qizi

Xalqaro innovatsion universitet assistenti

Abstract: The thesis analyzes ergonims and reveals their formation and functional-semantic features. Also, the formation of an associative connection of ergonims in the language, achievements and problems in choosing a name, as well as tasks, are studied on the example of existing hotel names.

Key words: onomastics, ergonim, hotel, national name, informativeness, linguistic criterion.

Аннотация: В тезисе анализируются эргонимы, выявляются их формирование и функционально-семантические особенности. Также на примере существующих названий отелей изучаются формирование ассоциативной связи эргонимов в языке, достижения и проблемы в выборе названия, а также задачи.

Ключевые слова: ономастика, эргоним, гостиница, национальное название, информативность, лингвистический критерий.

Annotatsiya: Tezisda ergonimlar tahlil qilingan bo'lib, ularning shakllanishi va funksional-semantik xususiyatlari ochib berilgan. Shuningdek, ergonimlarning tilda assotsiativ aloqa hosil qilishi, nom tanlashdagi yutuq va muammolar, shuningdek, vazifalar bugungi kunda mavjud mehmonxona nomlari misolida o'rganilgan.

Kalit so'zlar: onomastika, ergonim, mehmonxona, milliy nom, informativlik, lingvistik mezon.

Har bir millatning milliy o'zligini ifodalovchi mezonlaridan biri uning ona tilidir. Odatda tilni ko'zguga mengzaydilar. Aniqroq aytganda, til har bir xalqning o'zligi, o'tmishi va madaniyatining aksini ko'rsatib turuvchi millatning bebaho boyligi hisoblanadi. Tilshunos olim N.Mahmudov ta'kidlaganidek, "Xalqning dunyoni ko'rish tarzi va idrok intizomi, eng avvalo, shu xalqqa oid olamning lisoniy manzarasida qayd etiladi"[3]. Demakki, millatning turmush tarzi va madaniyatini ifodalovchi makon nomlari ham bunda alohida ahamiyatga ega.

Tilshunoslik nuqtayi nazari bilan qaraganda muayyan ob'ekt va hudud nomlari zamonaviy tilshunoslikda lingvistik birliklar sifatida qaraladi. Nafaqat hudud, balki barcha atoqli otlar ham tilshunoslikning "nom qo'yish san'ati" deb izohlanuvchi onomastika bo'limida o'rganiladi. Tilimizda atoqli ot sifatida shakllangan barcha birliklar ham ayni shunday birliklar qatorida qaraladi.

Ergonimlar termin sifatida kishilarning mehnat birlashmalari nomlarini ifoda etadi. *Ergo* so'zi yunon tilida mehnat ma'nosini bildiradi. Aynan shu bo'limda tashkilot, muassasa, korporatsiya, birlashma, jamiyat, do'kon va idoralarning nomlari o'rganiladi.

Barchamizga ayonki, nomlash murakkab bo'lmagan hodisa emas. Unda xalqning milliy manfaatlaridan tashqari, respublikamizda istiqomat qilayotgan boshqa millat vazillarining ham manfaatlari hisobga olinishi lozim. Ta'kidlanganidek, neyming murakkab vazifaga ega jarayon. Munosib neym ijod etish esa til uchun ham, millat madaniyati uchun ham manfaatli hisoblanadi.[1,68]

Aksariyat hollarda, nom tanlovchilar ob'ekt nomini xorijiy tilda nomlash orqali iste'molchilarni jalb qilish va reklama qilishni maqsad qilishadi. Masalan, bugungi kunda uchrayotgan "Maxwell", "Intercontinental Tashkent", "Hotel Inspira-S Tashkent", "Lumiere", "Grand Mir Hotel" ergonimlarining hosil qilinishda mehmonxona nomlarining jarangdor bo'lishi, go'yoki "o'zimizniki emas, xorijniki" ekanligini targ'ib qilish maqsad qilinadi. Bu kabi ergonimlar, ehtimol, diqqatni jalb qilishi mumkindir, ammo aksariyat hollarda informativ xususiyatga ega bo'lmaydi.

Yuqorida ko'rib o'tganimizdek, ergonimlarning tanlanishida obyekt mohiyati ifodasini topsa, u o'ziga xos reklama vazifasini ham bajaradi. Shu kabi yana obyekt xarakteriga mos

tanlangan va e'tibor tortadigan ergonimlardan biri – "Mezbon" mehmonxonasi. Shu kabi obrazli nomlar iste'molchiga ta'sir o'tkazishni kuchaytirish maqsadida tanlanadi va, sir emaski, bunday nomlar obyekt mohiyati haqida tushuncha, tasavvur uyg'otadi. Ushbu nomning lug'aviy ma'nosiga to'xtalsak, "Mezbon" forscha mehmonlarni kutib oluvchi; aynan: stol (dasturxonni qo'riqlovchi) mehmon kutuvchi, ziyofat, to'y egasi. So'z yuritilayotgan „Mezbon“ mehmonxonasi O'zbekistonda eng yaxshi mehmonxonadan biri sanaladi. Mehmonxonaning nafaqat nomi, balki dekoratsiyasida ham milliylik ufurib turadi. Mezbon mehmonlarni tayyorgarlik va ilqlik bilan kutib olishi, mehmondorchilikning bekam-u ko'st bo'lishi uchun sidqidildan harakat qilishiga mehmonxona xizmatlarining professionalligi mengzalgandek, nazarimda. Ushbu nom ilk tanishishda tasavvur va tushuncha uyg'ota olishi bilan kishi assotsiativ maydonidagi chastotasi yuqori assotsatsiyalar sifatida "Mehmonxona xizmati" stimul so'zining maydon yadrosidan o'rin oladi, ham originallik kasb etadi, obyekt mazmuniga mos tanlangan.

Ma'lumki, savdo, ishlab-chiqarish obyektlari, korxona va tashkilotlar nomi u joylashgan hudud nomi bilan ham atalishi mumkin. Mehmonxona nomlari ham hududlar onomastikoniga mansub turli ergonimlarni qamrab oladi. Masalan, "Golden Samarkand", "Registan Center", "Gur Emir Palace", "Marokanda", "Kosh Havuz butik" (Samarqand shahri), "Beshchinor", "Old City", "Shosh Butik", "Chorsu" (Toshkent Shahri), "Garden Plaza Bukhara", "Vardonze", "Zargaron", "Labi Rud Butik", "Poykent Bukhara Naqshband" (Buxoro Shahri) "Naxshab", "Nasaf Trtavel" (Qarshi shahri) kabi ergonimlar bevosita joy nomi bilan bog'liq holda hosil qilingan. Yuqoridgia "butik" so'zi qo'shib hosil qilingan bir nechta ergonimlarni sanab o'tdik. Ushbu so'zning asl ma'nosi nomlanayotgan xizmat turiga uyg'un deb bo'lmaydi, albatta. Butik (fransuzcha: [butik]) – moda liboslari yoki aksessuarlari sotiladigan kichik do'kon. Bu so'z fransuzcha "do'kon" degan ma'noni anglatadi, uning kelib chiqishi qadimgi yunoncha "omborxona" so'ziga tegishli. Shuningdek, "Oscar Butik", "Salam Inn Butik", "Altair Boutique Butik", "Sahar Butik", "Golden Minaret Butik", "Oasis Butik", "Ansi Butik" kabi nomlar bilan tanishganda ma'nosini nafaqat o'zbekzabon insonlar, balki inglizlar ham mehmonxona xizmati haqidagi axborotga ega bo'lmaydi.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, tilda ergonimlarning hosil bo'lishida nafaqat lingvistik, balki psixologik, milliy-madaniy mezonlar ham muhim ahamiyat kasb etadi. Har bir obyektga mohiyati jihatidan mos keladigan nom qo'yish har tomonlama ahamiyatga egadir. Nom tanlashda milliylik tamoyili ustuvorlik kasb etsa, tabiiyki, bu insonlarga milliy g'urur baxsh etibgina qolmay, milliy tilimizning ham tanilishida muhim rol o'ynaydi. Qolaversa, ohangdor, mazmundor, chiroyli nomlar yurtimizga bezak bo'lishdan tashqari, kishilarga ruhiy ko'tarinkilik ham bag'ishlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Shukurov O. O'zbek tili zamonaviy o'zlashmalarining evolyutsiyasi, trasformatsiyasi va zamonaviy talqini masalalari: Filol. fan. ...doktori (DSc) diss. avtoref - Qarshi: 2022. –B. 62
2. Saparniyazova M. O'zbek tili ergonimlarining struktur-semantik, lingvomadaniy va pragmatik tadqiqi: Filol. Fan. ...doktori (DSc) diss. avtoref - Toshkent: 2023. –B. 75
3. Mahmudov N. Olamning lisoniy manzarasi va so'z o'zlashtirish // O'zbek tili va adabiyoti. 2015. №3. –B. 3-12
4. Ro'zimoyev S. Yangibayeva S. Ergonimlarning ma'no qirralari // Ilm sarchashmalari. 2017. –B. 92-96
5. Lutfullayeva, D. E., Assotsiativ tilshunoslik nazariyasi (Monografiya) "Merius" Toshkent: 2017. –B. 140.
6. kizi Rustamova, G. B. (2025). TRANSFORMATIONAL ASPECTS INHERENT IN DENDRICAL IMAGES IN NEW UZBEK LITERATURE. Bulletin news in New Science Society, 2(6), 291-298.

7. Bakhronovna, G. R. (2023). The Paradigmatic Relationship of the Tree as Well as Water and Fire in Folklore. *Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture*, 4(5), 237-242.
8. Rustamova, G., & Sharofova, G. (2024). USMON AZIM SHE'RIYATIDA KO'Z BILAN BOG 'LIQ SOMATIK OBRAZLAR DINAMIK POETIKASI. Solution of social problems in management and economy, 3(1), 43-46.
9. Bakhronovna, R. G., & Saidaxmedovna, O. R. D. (2024). Renewal of Artistic Movements in Modern Poetry. *Journal of Intellectual Property and Human Rights*, 3(4), 186-192.